

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Opieki Socjalnej

98-220 Zduńska Wola ul. Getta Żydowskiego 21B

tel. (0 43) 823 5320

tel/fax (0 43) 823 6779

e-mail mops@zduńskawola.pl

<http://www.mopscos.pl>

Realizacja zadań Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w 2013 r.

Opracował:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Centrum Opieki Socjalnej
w Zduńskiej Woli

Akceptował:

PREZYDENT MIASTA

Piotr Niedzwiecki

Zduńska Wola, kwiecień 2014 r.

Realizowany w 2013 r. system wsparcia w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2020 kierowany był do osób doświadczających bądź zagrożonych przemocą w rodzinie, w szczególności do:

- a) ofiar przemocy w rodzinie, w tym:
 - dzieci,
 - współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych,
 - osób starszych,
 - osób niepełnosprawnych.
- b) sprawców przemocy w rodzinie,
- c) świadków przemocy w rodzinie,
- d) przedstawicieli instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy,
- e) społeczności lokalnej.

Celem wsparcia jest tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- zmniejszanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Zduńskiej Woli,
- zwiększanie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc,
- zwiększanie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele ogólne są realizowane poprzez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy,
- 3) szkolenie służb zajmujących się przemocą,
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

Priorytetem działań jest budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- powołanie koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – określenie systemu współpracy poszczególnych instytucji w zakresie przemocy domowej,
- wypracowanie modelu interwencji i strategii postępowania w poszczególnych przypadkach,
- stworzenie bazy danych rodzin dotkniętych przemocą, wzmocnienie ochrony ofiar przemocy,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy w rodzinie,
- działalność Punktu ds. Przemocy w Rodzinie, w którym realizowany jest program „System wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie”,
- prowadzenie działalności edukacyjnej i profilaktycznej skierowanej do dzieci i młodzieży promującej rozwiązywanie konfliktów bez przemocy w trakcie nauki szkolnej w świetlicach środowiskowych z elementami socjoterapii oraz zajęciach pozalekcyjnych,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

Zespół Interdyscyplinarny został powołany Uchwałą Nr V/38/11 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 27.01.2011r.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego d/s Spraw Przemocy w Rodzinie wchodzi przedstawiciele Urzędu Miasta Zduńska Wola, Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, Samodzielnego Publicznego Zespołu Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej, Poradni

Psychologiczno-Pedagogicznej, Komendy Powiatowej Policji, Straży Miejskiej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Centrum Opieki Socjalnej oraz przedstawiciele oświaty i klubów abstynenckich.

Przedstawiciele w/w instytucji pracują w Grupach Roboczych w celu wypracowania planu działań wobec konkretnej rodziny.

Do zadań Grup Roboczych należy w szczególności:

- opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałania zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielanie pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
- prowadzenie szerokiej akcji medialnej dotyczącej uprawnień pokrzywdzonych jak i podejmowanych w tym zakresie działań
- stała edukacja środowiska lokalnego poprzez systematyczne umieszczanie ulotek, plakatów, broszur w miejscach publicznych i ogłoszeń w prasie lokalnej.

W 2013 roku Zespół Interdyscyplinarny odbył 4 posiedzenia oraz odbyło się 65 spotkań Grup Roboczych

Zespół Interdyscyplinarny przyjął 55 zgłoszeń dotyczących stosowania przemocy w rodzinie. Wszczęto procedurę Niebieska Karta w 55 rodzinach.

Liczba ofiar przemocy	66
w tym: kobiet	53
mężczyzn	2
dzieci	11

Liczba sprawców przemocy	55
w tym: mężczyzn	53

kobiet	2
dzieci	0

Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Centrum Opieki Socjalnej, pełni rolę wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w formie:

- udzielania specjalistycznego poradnictwa,
- podejmowania interwencji w środowisku,
- realizacji programów dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie,
- koordynowania działań zespołów interdyscyplinarnych,
- systematycznego diagnozowania zjawisk przemocy w rodzinie,
- prowadzenia bazy danych ofiar przemocy w rodzinie

Zakres pomocy psychologicznej obejmuje:

- a) indywidualny kontakt z psychologiem mającym na celu:
- wsparcie w działaniu,
 - edukację (poszerzanie wiedzy o zjawisku przemocy),
 - terapię
 - pomoc psychologiczną w zakresie problemów związanych z przemocą w rodzinie i innymi problemami rodzinnymi,
 - popularyzowanie w środowisku i w mediach tematyki związanej z zapobieganiem i skutkami przemocy domowej,
 - współpracę z osobami i instytucjami działającymi na rzecz zapobiegania przemocy domowej.

Zrealizowano w zakresie pomocy psychologicznej łącznie 395 przyjęć indywidualnych, w tym:

- 410 oddziaływań terapeutycznych, porad
- 75 konsultacji.

Zakres pomocy terapeutycznej obejmował pomoc, poradnictwo i konsultacji w zakresie rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu:

- 1) diagnozowanie problemu,
- 2) edukacja na temat choroby alkoholowej osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- 3) motywowanie do zmiany zachowań i stylu życia,
- 4) ćwiczenie zachowań abstynenckich,
- 5) udzielanie wsparcia.

Zrealizowano 189 przyjęć indywidualnych, w tym:

- 596 oddziaływań terapeutycznych, porad
- 43 konsultacji

Porady prawne dotyczyły w większości takich spraw jak:

- możliwość prawnego rozwiązania problemu związanego z przemocą w rodzinie,
- możliwość uzyskania alimentów lub innych świadczeń pomocowych,
- pomocy w formułowaniu pism urzędowych do sądu lub policji, dotyczące m. in. pozwu o rozwód lub separację, uzyskania rozdzielności majątkowej czy występowania o eksmisję

Zrealizowano 207 przyjęć indywidualnych.

Zakres pomocy socjalnej obejmował:

- zabezpieczenie miejsca noclegowego (w zależności od sytuacji, w jakiej znajduje się ofiara),
- indywidualny kontakt z osobami potrzebującymi pomocy,
- udzielania wszechstronnej informacji o możliwości uzyskania pomocy,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych bytowych,
- rozmowy motywujące do leczenia z osobami uzależnionymi,
- praca w Zespołach Interdyscyplinarnych, Zespole Interwencji Kryzysowej.

Zrealizowano łącznie 537 przyjęć indywidualnych oraz 118 konsultacji.

Zakres pomocy psychopedagoga.

Działania korekcyjno – edukacyjne realizowane poprzez psychopedagoga mające na celu terapię rodziny w zakresie poprawy komunikacji między członkami rodziny, radzenia sobie ze stresem i negatywnymi emocjami spowodowanymi przemocą w rodzinie, łącznie z pomocy skorzystało 391 osób.

Prowadzono działania terapeutyczne: terapię indywidualną – 65 spotkań, rodzinną – 32 spotkania i terapię dzieci – 23 spotkania. Odbyło się 20 warsztatów motywacyjnych. Psychopedagog konsultował się również z kuratorami sądowymi, pracownikami socjalnymi i

pedagogami szkolnymi (łącznie 58 razy).

Zakres pomocy psychologicznej świadczonej przez psychologów w szkołach obejmuje:

- podejmowanie działań diagnostycznych w zakresie funkcjonowania psycho – edukacyjnego, stanu emocjonalnego, sytuacji psychospołecznej uczniów, przejawianych trudności, problemów, indywidualnych potrzeb;
- oddziaływania motywujące;
- zajęcia psycho – edukacyjne w zakresie inteligencji emocjonalnej (rozpoznawanie stanów emocjonalnych, praca z emocjami, radzenie sobie z emocjami), komunikacji (rozwijanie kompetencji związanych z komunikacją, skuteczne porozumiewanie się), efektywnego uczenia się (wykorzystanie technik pamięciowych, organizacja nauki), radzenia sobie ze stresem, kształtowania asertywnej postawy (nauka podstawowych zachowań asertywnych, eliminacja zachowań uległych i agresywnych);
- podnoszenie poczucia własnej wartości u uczniów;
- zajęcia ukierunkowane na zmniejszanie impulsywności i nadpobudliwości oraz poprawę koncentracji uwagi u uczniów;
- współpraca z nauczycielami, wychowawcami oraz rodzicami/opiekunami w pracy z uczniami sprawiającymi trudności wychowawcze.;
- sporządzanie opinii psychologicznych w razie potrzeby;
- udzielanie porad indywidualnych w zakresie zgłaszanych problemów i trudności.

Zrealizowano przyjęć indywidualnych - 1211 w zakresie:

- udzielanie pomocy psychologicznej w zakresie profilaktyki uzależnień, przemocy i innych problemów dzieci i młodzieży i ich rodzin – 138
- współpraca z wychowawcami, pedagogami wspierającymi, rozwijanie umiejętności społecznych uczniów, zajęcia psychoedukacyjne – „Uczę się lepszej komunikacji z innymi”, warsztat dla gimnazjalistów – „Jak lepiej komunikować się z innymi” - 400
- warsztaty motywacyjne na wzmożenie aktywności uczniowskiej –34
- pomoc uczniom w radzeniu sobie ze stresem – 118
- zajęcia psycho-edukacyjne w zakresie rozwijania inteligencji emocjonalnej, służące wyrównywaniu deficytów rozwojowych dzieci – 157
- pomoc psychologiczna w zakresie zgłaszanych problemów, w tym uczenie umiejętności i kształtowanie zachowań prozdrowotnych – 721
- ścisła współpraca z rodzicami lub opiekunami ucznia – 191

W ramach zadań realizowanych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ujętych w Programie należy wymienić działania Klubu Integracji Społecznej działającego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej Centrum Opieki Socjalnej w Zduńskiej Woli, skierowane dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w związku z:

- uzależnieniem od alkoholu,
- długotrwałym bezrobociem,
- bezdomnością,
- kryminalnością.

Zadaniem Klubu Integracji Społecznej jest odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, a także podnoszenie kwalifikacji umożliwiających uczestnictwo w życiu zawodowym. Łącznie z pomocy skorzystało 210 osób, w tym z pomocy:

- psychologa – 11 osób wzięło udział w spotkaniach grupowych KIS,
- terapeutę ds. uzależnień - 71 osób skorzystało z oddziaływań terapeutycznych – 258 spotkań,
- prawnika – 128 osób otrzymało pomoc prawną w ramach spotkań grupowych

i indywidualnych.

W ramach KIS realizowana była również 1 edycja spotkań grupowych w formie zajęć warsztatowych, w których uczestniczyło łącznie 19 osób.

Punkt Konsultacyjny d/s Przemocy w Rodzinie systematycznie rozszerza działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie o działania uprzedzające: informacyjno-edukacyjne kierowane do ogółu społeczeństwa.

Zasadniczymi celami kampanii na rzecz edukacji dot. przemocy w rodzinie są:

- dostarczenie wiedzy nt zasięgu i powszechności zjawiska przemocy,
- charakterystykę zachowań ofiar, sprawców oraz ich dylematy,
- rola alkoholu w przemocy w rodzinie,
- zapoznanie z dostępnymi możliwościami pomocy
- obalenie istniejących mitów dot. przemocy,
- uświadomienie ofiarom i sprawcom roli systemu sadowniczego
- dostarczenie informacji dot. uprawnień w ramach prawa rodzinnego
- zachęcenie do szerokiego udziału społecznego,
- włączenie członków społeczności lokalnej w kampanię,
- włączenie lokalnych instytucji oraz organizacji pozarządowych w działania mające na celu rozwiązanie problemu przemocy
- włączenie lokalnych środków masowego przekazu promujących publiczną dyskusję nt. zjawiska przemocy w rodzinie.

Kolejnym działaniem realizowanym w 2013 roku przez MOPS COS w Zduńskiej Woli w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie było prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- działania uprzedzające: diagnozujące, informacyjne, edukacyjne kierowane do ogółu społeczeństwa,
- działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie,
- działania powstrzymujące (wspierające): psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie,
- działania korekcyjno edukacyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie,

Działania podejmowane przez Komendę Powiatową Policji w Zduńskiej Woli wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w 2013 r.

1. Liczba sporządzonych notatek urzędowych o przemocy w rodzinie – 51
2. Miejsce sporządzenia „Niebieskich Kart” (wg miejsca zamieszkania ofiary):
miasto – 35
wieś – 16
3. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem – 69
w tym: kobiet – 51
- do 65 roku życia – 50
- od 66 roku życia - 1
 mężczyzn – 7
- do 65 roku życia – 6
- od 66 roku życia – 1
- małoletni – 11
4. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie – 51

- w tym: kobiet – 1
mężczyzn – 49
nieletni – 1
5. Liczba zatrzymanych osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie – 27
w tym: kobiet – 0
mężczyzn – 26
nieletnich – 1
6. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu – 34
w tym: kobiet – 0
mężczyzn – 34
nieletnich – 0
- w tym: przewiezionych do Izby Wytrzeźwień lub innych tego typu placówek – 0
kobiety – 0
mężczyźni – 0
nieletni – 0
przewiezionych do Policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia – 0
w tym: kobiet – 0
mężczyzn – 0
nieletnich – 0
7. Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej – 1
pokrzywdzony/a/ - 1
sprawca – 0
8. Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej – 0
9. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, z art. 207 k.k:

		Wszczętych
Z art. 207 k.k.	Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny	52

Rodzaje pomocy udzielonej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:

- umieszczenie w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie – 0,
 - umieszczenie w ośrodku wsparcia – 0,
 - umieszczenie w ośrodku interwencji kryzysowej – 0,
 - umieszczenie w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 0,
 - umieszczenie w szpitalu – 0,
 - udzielenie pomocy medycznej – 1,
- Inny rodzaj pomocy - 61

Każdy z dzielnicowych KPP w Zduńskiej Woli ma założoną teczkę zagadnienia pn. „Przemoc w Rodzinie”, w ramach której gromadzi wszelką dokumentację dotyczącą przemocy występującej w rodzinach. W przedmiotowej sprawie bardzo dobrze układa się współpraca

z ośrodkami pomocy społecznej. Policjanci czynnie uczestniczą w grupach roboczych powoływanych w ramach działania Zespołów Interdyscyplinarnych.

W 2013 r. w celu ograniczenia niepożądanych zjawisk społecznych takich jak alkoholizm, narkomania, przemoc podjęto m. in. następujące przedsięwzięcia prewencyjne i profilaktyczne:

- odbyto 123 spotkania profilaktyczne z młodzieżą szkół powiatu zduńskowolskiego, w których uczestniczyło około 2500 uczniów,

- odbyto 28 spotkań prewencyjnych na temat zagrożeń alkoholizmem i narkomanią oraz na temat sposobów przeciwdziałania tym zjawiskom z kadrą pedagogiczną szkół powiatu zduńskowolskiego, w których uczestniczyło 120 osób,

- kontynuowano prowadzenie rozmów z kierownictwem szkół i pedagogami szkolnymi wszystkich placówek oświatowo – wychowawczych powiatu na temat zagrożeń uzależnieniami, sposobów przeciwdziałania temu zjawisku i właściwych zachowań w przypadku wystąpienia podejrzeń o zżywanie narkotyków lub spożywanie alkoholu przez uczniów danej szkoły,

- przeprowadzono rozmowy profilaktyczne z nieletnimi podejrzewanymi o zażywanie środków odurzających i spożywanie alkoholu; takie same rozmowy przeprowadzono również z rodzicami tych nieletnich,

Wśród młodzieży szkolnej rozprowadzono materiały prewencyjne dotyczące zagrożenia alkoholizmem i narkomanią,

- funkcjonariusze KPP w Zduńskiej Woli uczestniczyli w akcjach prewencyjnych, ukierunkowanych na zatrzymywanie młodzieży będącej pod wpływem środków odurzających,

- funkcjonariusze Zespołu ds. Nieletnich wspólnie z pracownikami Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej współrealizowali cykl szkoleń pn. „Co z tą Marihuaną?” skierowanych do rodziców uczniów szkół w powiecie zduńskowolskim,

- Komenda Powiatowa Policji w zduńskiej Woli była organizatorem debaty społecznej nt. „Bezpieczeństwa w placówkach oświatowych” podczas której zapoznano uczestników z zagrożeniem alkoholizmu i narkomanii wśród młodzieży,

- Komenda Powiatowa Policji wspólnie z Miejskim Domem kultury zorganizowała konkurs plastyczny pn. „Odleć z nami nie z narkotykami” skierowany do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych,

- Komenda Powiatowa Policji w Zduńskiej Woli wspólnie z działającą w powiecie zduńskowolskim grupą PaT-owską współorganizowała akcję pn. „Noc profilaktyki”,

- w ramach wdrażania w życie „Wojewódzkiego Programu Działań Policji w ramach Ustawy z dnia 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dot. Sprzedaży napojów alkoholowych osobom, które nie ukończyły 18 roku życia” funkcjonariusze prewencji prowadzili kontrolę obiektów handlowych prowadzących obrót alkoholem pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości. Właścicielom obiektów i sprzedawcom rozdawano stosowne ulotki prewencyjne, pisma i apele.

Działania w ramach Programu dla rodzin w których występuje przemoc jako realizatorzy Programu podejmowali również:

- Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej – Poradnia Leczenia i Terapii Uzależnień (udzielanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin oraz prowadzenie

profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień),

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (inicjowanie i prowadzenie działań wynikających z ustaw o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie),

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Poradnia dla Osób z Problemami Alkoholowymi (leczenie niestacjonarne, w tym program terapii uzależnień, leczenie zespołów abstynenckich w warunkach ambulatoryjnych,

- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna – pomoc dotycząca problematyki przemocy w rodzinie. Formy pomocy podejmowane w stosunku do osób zgłaszających się o pomoc realizowane były przez konsultacje, porady, diagnozę, orzekanie, zajęcia warsztatowe z uczniami, szkolenia rad pedagogicznych, spotkania z rodzicami, działalność profilaktyczną,

- Sąd Rejonowy – Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej – w swoich ustawowych działaniach na rzecz rodzin dotkniętych przemocą kuratorzy współpracowali ze wszystkimi placówkami pomocowymi w mieście. Składali wnioski w sprawach zmian sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej oraz zasądzenia kary pozbawienia wolności dla sprawców przemocy.

- placówki oświatowe – realizacja programów terapeutycznych, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie, wspieranie rodziców i nauczycieli, spotkania z rodzicami w szkołach, prowadzenie nowych form pracy z rodziną, w tym psychopedagoga oraz psychologów zatrudnionych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych,

- organizacje pozarządowe działające w sferze zadań publicznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy, patologiom społecznym, w tym pomocy osobom z rodzin w trudnej sytuacji życiowej, między innymi: Komenda Hufca ZHP, Ruch Pomocy Bezrobotnym, Stowarzyszenia Abstynenckie „Wola”, „Rzemieślnik”, „Rodzina”, Stowarzyszenie „Uśmiech dziecka”, Fundację „PHAROS” oraz Kościoły i grupy parafialne, wspólnoty lokalne, wspólnoty mieszkaniowe, lokalne media.

DYREKTOR

mgr Hanna Szremska